

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут післядипломної освіти
Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

**БЕЗПЕКОВИЙ ЧИННИК У АФГАНСЬКО-ПАКИСТАНСЬКИХ
ВІДНОСИНАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Виконала:

студентка VI курсу, групи 691м

Галузь знань:

29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 291

«Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Уранова Вероніка Сергіївна

Керівник:

кандидат політичних наук

Тихоненко Ірина Вікторівна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Афгансько-пакистанські відносини є історично обумовленими та мають високий рівень конфліктогенності. Наразі на порядку денному зовнішньої політики Афганістану є стабільний процес так званого пост-афганського врегулювання, яке значній мірі залежить від дій Пакистану. Варто зазначити, що афгансько-пакистанські відносини у XXI ст. впливають на регіональне безпекове середовище та характеризуються низкою факторів, що актуалізує та обумовлює їх ґрунтовне дослідження.

Обидві держави мають специфічну природу внутрішньополітичного середовища, на яке впливають релігійний, етнічний чинник, що детермінує існування прикордонних суперечностей та проблему Пуштуністану. Зокрема, звітування пакистанської сторони про завершення будівництва стіни по усій довжині кордону з Афганістаном у січні 2021 р. вкотре загострило двосторонню взаємодію. Знову повстало питання навколо етносу пуштунів, які на думку афганського уряду страждають від пакистанських антитерористичних операцій на прикордонних територіях та розділені побудованою стіною.

Через підтримку Пакистаном тероризму в Афганістані, афганська влада не може будувати міцну економіку, забезпечити безпеку та соціальні умови громадянам. Все більших темпів набуває явище міграції, а кількість афганських біженців в Пакистані зростає. У свою чергу, афганські біженці та пуштуни, що проживають на прикордонній території залучаються до вирощування опіатів та виробництва наркотиків. Зокрема, обсяги наркотрафіку з Афганістану через Пакистан, стають джерелом фінансування терористичного угруповання «Талібан», яке чинить протидію як афганському, так і пакистанському урядам.

Саме діяльність «Талібану» стає об'єктом пост-афганського врегулювання у якому Пакистан є посередником у переговорному процесі між талібами та афганською владою. Залучення до цього процесу США, КНР, Індії переводить пост-афганське врегулювання на регіональний та глобальний рівень міжнародних відносин. Зокрема, зміна стратегії США за адміністрації Джо Байдена на початку

2021 р. щодо переговорного процесу з талібами та перенесення дати виведення американського військового контингенту з Афганістану з травня на вересень цього року, актуалізує майбутню динаміку як афгансько-пакистанської взаємодії, так і безпекове середовище Афганістану вцілому.

Об'єктом дослідження є афгансько-пакистанські відносини на сучасному етапі.

Предметом виступає безпековий чинник у афгансько-пакистанських відносинах крізь призму традиційних (прикордонні питання та постафганське врегулювання) та «нетрадиційних» загроз (проблема біженців та наркотрафіку) безпеці, що детермінують динаміку двосторонньої взаємодії.

Територіальні рамки дослідження обмежені територією насамперед Афганістану та Пакистану, а також залучення до орбіти двосторонньої взаємодії США, Індії та Китаю.

Хронологічні рамки охоплюють період з 2001-2021 роки. *Нижня межа* – 2001 р. – офіційне повалення режиму талібів в Афганістані та прихід цивільної влади, під проводом США та антитерористичної кампанії, що детермінувало безпосереднє залучення Пакистану до врегулювання афганської кризи (діалог з «Талібаном»), протидії тероризму (розвитку «наркотичного джихаду»), а також початку другої хвилі міграції афганських біженців до Пакистану. *Верхня межа* – 2021 р. – сучасною динамікою взаємодії між Афганістаном та Пакистаном у безпековій сфері насамперед у зв'язку із завершенням будівництва Пакистаном у січні 2021 р. огорожі на кордоні з Афганістаном (загострення прикордонного питання), а також змінам у пост-афганському врегулюванні (виведенням до вересня 2021 р. американських військ з Афганістаном).

Мета роботи полягає з'ясуванні та аналізу безпекового фактору у афгансько-пакистанських відносинах на сучасному етапі крізь призму конфліктогенності (традиційних та «нетрадиційних» загроз безпеці).

Для досягнення мети, автор сформулював такі **завдання**:

– охарактеризувати стан наукової розробки проблеми у вітчизняній та зарубіжній науковій школі та джерельну базу дослідження;

- описати теоретико-методологічні основи дослідження;
- розглянути концептуальну та нормативно-правову базу афгансько-пакистанських відносин;
- проаналізувати внутрішньополітичні характеристики держав, зокрема етнічний чинник (проблема Пуштуністану) як фактори розбудови двосторонньої взаємодії;
- охарактеризувати афганську кризу крізь призму політичного діалогу Афганістан-«Талібан»-Пакистан;
- з'ясувати рівень впливу «американського» фактору у афганській кризі та специфіку взаємодії у трикутнику інтересів США-Афганістан-Пакистан;
- розглянути проблему біженців та наркотрафіку як «нетрадиційні» загрози безпеці Афганістану та Пакистану та елементи модернізації співпраці між державами.

Наукова новизна роботи визначається, передусім недостатньою розробленістю теми у вітчизняній науці і полягає у наступному:

- вперше здійснено комплексне дослідження еволюції взаємодії Афганістану та Пакистану у безпековій сфері, зокрема, зважаючи на динамічні зміни за президентства Ашрафа Гані;
- поглиблено вивчення впливу афганської кризи на взаємодію Афганістан-«Талібан»-Пакистан, а також виявлено зміни у прикордонному питанні та проблемі Пуштуністану, що посилюють конфліктогенну природу двосторонніх відносин на сучасному етапі;
- досліджено реалізацію афгансько-пакистанської взаємодії щодо подолання «нетрадиційних» загроз безпеці – міграційних питань, нелегального наркотрафіку та фінансування тероризму.

Методологія та методи дослідження магістерської роботи зумовлені вибором об'єкту і предмету дослідження, метою і поставленими у вступі завданнями.

У роботі автор використав сукупність філософських та загальнонаукових принципів та підходів до дослідження. Зокрема, під час написання роботи було

використано наступні принципи наукового пізнання – принципи об'єктивності, системності, термінологічний принцип. Принцип системності дозволив розглянути міждержавну взаємодію як безпекову підсистему Південноазійського регіонального комплексу безпеки, зокрема на двосторонній та багатосторонній основі із впливом на безпекове середовище Афганістану не лише Пакистану, а й Індії, а також позарегіональних акторів – США, Китаю і нетрадиційних суб'єктів міжнародних відносин – терористичних угруповань («Талібан») та етнічних рухів (пуштуни).

Під час проведення дослідження було використано такі методи: історико-описовий, історико-генетичний, історико-порівняльний методи. Зазначені методи дозволили розглянути еволюцію афгансько-пакистанської взаємодії описати за допомогою порівняння процеси, які відбуваються у внутрішній та зовнішній сферах Афганістану та Пакистану. Автор також використав метод геополітичного аналізу, методи класифікації та узагальнення. З метою одержання загального уявлення про розвиток афгансько-пакистанських відносин у безпековій сфері та аналізу джерельної бази було застосовано загальнонаукові методи синтезу, аналізу, індукції, дедукції.

Комплексне використання різноманітних методів та підходів у роботі дозволило більш об'єктивно та всебічно розглянути відносини Афганістану та Пакистану, як окремих держав, їх взаємовплив та взаємодію зважаючи на конфліктогенну природу двосторонніх відносин та вагомість безпекового чинника.

Практичне значення полягає в тому, що роботу написано з науковою і навчальною метою та адресовано студентам, аспірантам та викладачам гуманітарних факультетів, отримані у роботі результати можуть бути використані при викладанні навчальних курсів, зокрема, «Зовнішня політика держав Азії», «Конфліктологія та теорія переговорів», «Міжнародні відносини та світова політика».

Апробація результатів дослідження відбулася на 2-х науково-практичних конференціях, зокрема, XXIII всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання-2020»: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти» (м. Миколаїв, 16-20 листопада

2018 р.) ; IX Міжнародній науково-практичній конференції «Science and practice of today» (м. Анкара, Туреччина, 16-19 листопада 2020 р.).

Публікації За темою магістерської роботи опубліковано 3 праці, з них 1 наукова стаття у співавторстві з науковим керівником та 2 матеріали наукових конференцій.

1. Тихоненко І. В., Уранова В. С. Конфліктогенність афгансько-пакистанських відносин за президентства А. Гані // Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI. 2020. Вип. 2. (у друці).

2. Тихоненко І. В., Уранова В. С. Відносини Афганістану з Пакистаном крізь призму постафганського врегулювання // The IX th International scientific and practical conference «Science and practice of today» November 16-19, 2020, Ankara, Turkey. P. 586-590.

3. Уранова В. С. Проблема біженців у афгансько-пакистанських відносинах: еволюція та сучасний стан // «Могилянські читання-2020»: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти»: XXIII Всеукр. наук-практ. конф.:тези доп. Міжнародні відносини та світова політика, Миколаїв, 16-20 листоп. 2020 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. С. 42-44.

Структура роботи відбиває поставлені перед дослідженням цілі та завдання. Загальний обсяг її становить 168 сторінок, з них основного тексту – 134 сторінки. Робота складається зі вступу, переліку умовних скорочень, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (216 найменувань українською, російською, англійською мовами), додатки.

..

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету та завдання роботи, об'єкт та предмет дослідження; зазначено методи дослідження, сформульовано наукову новизну, з'ясовано практичне значення отриманих результатів, їх апробація, окреслено структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретична основа дослідження**» подається аналіз стану наукової розробки та джерельної бази, проаналізовано понятійно-категоріальний апарат, принципи, підходи та методи дослідження проблеми. Розділ включає в себе три підрозділи. Використану в роботі літературу автор класифікував за країнознавчим критерієм: роботи вітчизняних авторів, фахівців-міжнародників представників Пакистану та Афганістану, російських, американських та західних дослідників. На думку автора, на жаль, вітчизняні дослідники недостатньо приділяють уваги даній проблематиці, що зумовило залучення праць зарубіжних авторів серед яких афганські та пакистанські науковці подекуди мають діаметрально-протилежні позиції. Зважаючи на динамічні зміни у проблематиці дослідження та існуючі розбіжності у поданні фактологічного матеріалу дослідниками, автором було залучено значний масив джерельної бази, яка є переважно англомовною. Загалом наявність ґрунтовної джерельної бази та аналіз наукової розробки проблеми дозволили більш об'єктивно та комплексно дослідити тематику магістерської роботи.

Крім того, у першому розділі було описано необхідну для дослідження та розуміння теми термінологію, а саме «конфліктогенність», «зовнішня політика», «державна безпека», «нетрадиційні загрози безпеці», «міждержавний конфлікт», «територіальний конфлікт», «тероризм», «етнічні групи, «біженці». Автором виявлено, що основною категорією у дослідженні афгансько-пакистанських відносин є «конфліктогенність» – стан, за якого об'єкти взаємодії породжують конфлікт, адже Афганістан та Пакистан знаходять у постійному турбулентному стані внутрішнього дисбалансу та зовнішньополітичної протидії.

Під час проведення дослідження, автором було використано методологію, в основі якої загальнонаукові принципи та підходи. Запорукою якісного аналізу

став принцип об'єктивності. Важливим став принципи системності. У роботі також використано такі підходи: комплексний, інституційний, аксіологічний. Комплексне дослідження було б неможливе без використання історичних методів, що дозволили проаналізувати еволюцію розвитку конфліктогенної природи афгансько-пакистанських відносин в повній мірі. Доцільними також стали методи класифікації, узагальнення, періодизації, геополітичного аналізу.

У другому розділі **«Засади та фактори розбудови афгансько-пакистанських відносин»** викладено інформацію про нормативно-правову базу афгано-пакистанської взаємодії, внутрішньополітичні та геополітичні фактори, які впливають на розбудову цих відносин, а також вплив етнічного чинника на них.

Важливим чинником розбудови відносин між Афганістаном та Пакистаном стало вироблення певної концептуальної основи. В Афганістані існує стратегія зовнішньополітичної взаємодії «5 кіл» проголошена А. Гані. Згідно з нею усі міжнародні актори поділені за пріоритетністю. Важливим є те, що Пакистан залучений до першого кола. Зі сторони Пакистану – концепція «стратегічної глибини», а саме, недопущення потрапляння Афганістану під іноземний вплив, особливо це стосується Індії. Таким чином Ісламабад бажає бачити в Кабулі близьких собі уряд, який буде діяти в інтересах самого Пакистану. На думку автора, афгансько-пакистанські відносини та їх конфліктогенність детермінуються зовнішнім впливом, насамперед американською концепцією «АфПак», проголошеною за президентства Б. Обами, яка фактично об'єднала держави в єдиний фланг американської політики.

При аналізі формування внутрішніх та зовнішніх стратегій цих країн, автор виявив, що насамперед на них впливають такі фактори: різка зміна політичних режимів, формування політичних коаліцій, з цього випливає нестабільна ситуація у сфері безпеки, велика роль релігійного чинника. Зокрема, існування проблеми Пуштуністану, яка стосується прикордонних протиріч між державами та ідеї об'єднання етносу пуштунів у форматі проєкту «Великий Пуштуністан», який може загрожувати територіальній цілісності як Афганістану, так і Пакистану.

У третьому розділі **«Афганська криза як детермінанта відносин Афганістану з Пакистаном»** розглядається розвиток афганської кризи, діяльність терористичного угруповання «Талібан», а також роль Пакистану та вплив американського фактору на постафганське врегулювання.

Саме становлення та розвиток терористичного угруповання «Талібан» стало передумовою афганської кризи, еволюція якої безпосередньо залежала від дій Пакистану, який у певний проміжок часу підтримував та фінансував талібів.

Автор акцентує увагу на ролі Пакистану як посередника переговорного процесу між афганським урядом та талібами, насамперед за президентства у Афганістані А. Гані, що ознаменувало так зване постафганське врегулювання.

У дослідженні автором проаналізовано хід переговорного процесу. Важливими ланками є намагання афганської влади залучити Пакистан до сприяння мирному процесу, відмовившись від фінансування тероризму; залучення талібів до переговорів на умовах легітимної влади країни та вплив США на переговори з Пакистаном та «Талібаном». Значною подією стали домовленості, підписані після 9 раундів переговорів 29 лютого 2020 року, між США та талібами про припинення вогню, однак за угодою американські війська мають бути виведені з Афганістану. Проте, адміністрація Дж. Байдена вже наполягає на зміні умов виведення військ. У свою чергу, автором виявлені механізми впливу Пакистану на афганський уряд з метою позиціонування як вагової сторони у переговорному процесі – питання біженців та їх репатріації з пакистанської території.

У четвертому розділі **««Нетрадиційні» загрози безпеці як тенденція до модернізації афгансько-пакистанського співробітництва»** автор зазначає, що усі коливання політичної взаємодії між Афганістаном та Пакистаном призвели до формування «нетрадиційних» загроз безпеці. Виявлено, що незважаючи на досить напружені двосторонні відносини, як Афганістан, так і Пакистан намагаються модернізувати відносини за рахунок вироблення спільних механізмів протидії цим загрозам.

По-перше, проблема біженців. Питання перебування афганських біженців на пакистанській прикордонній території має довгу історію і є інструментом тиску Ісламабаду на Кабул за рахунок перманентної репатріації частини біженців до Афганістану. Такі дії Пакистану спрямовані на «стримування» взаємодії афганської влади з Індією. Проте, афганська та пакистанська влада співпрацюють і залучають УВКБ ООН до вироблення спільних дій щодо біженців. Загалом пандемія COVID-19 показала незахищеність прав біженців, проте, покращити ситуацію може введення карток реєстрації, які у 2021 р. почав робити Пакистан за підтримки УВКБ ООН та збільшення рівня моніторингу кордонів з Афганістаном.

По-друге, негативним аспектом у афгансько-пакистанському безпековому середовищі є наркотрафік. боротьба з яким сприяє зближенню держав у політичних діях. Через корупцію державної системи, приховування трансферу грошей, насамперед через систему «HAWALA» та протиріччя щодо кордону, служби не в змозі контролювати весь потік наркотрафіку. Проте, створена державна система протидії наркотрафіку, функціонує тристороння співпраця Афганістану-Пакистану-Ірану; постійно модернізується нормативно-правова база між державами.

У **висновках** узагальнено головні результати магістерського дослідження.

Охарактеризовано стан наукової розробки проблеми у вітчизняній та зарубіжній міжнародно-політичній науці та джерельну базу дослідження. Варто відзначити, що використану літературу доцільно класифікувати за країнознавчим критерієм: роботи вітчизняних фахівців-міжнародників, науковців представників Пакистану та Афганістану, російських, американських та західних дослідників. Виявлено, що в українській науковій школі недостатньо уваги приділено дослідженню афгано-пакистанським відносинам. Зокрема, підходи афганських та пакистанських науковців до проблематики дослідження подекуди є діаметрально протилежними. Встановлено, що значний масив літератури з дослідження теми напрацьований іноземними (американськими, російськими, західними) науковцями. У свою чергу, динамічні зміни у афгансько-пакистанській взаємодії, а також прагнення автора до проведення об'єктивного дослідження обґрунтувало

використання низки джерел: 1) документи глав держав та урядів; 2) двосторонні та багатосторонні міждержавні договори; 3) документи міжнародних організацій; 3) офіційні виступи та заяви політичних та державних діячів 4) публікації політичних та державних діячів; 5) статистичні довідники; 6) публікації ЗМІ. Опрацювання цієї джерельної бази дало змогу здійснити об'єктивний аналіз тематики дослідження.

2. Описано теоретико-методологічні основи дослідження. Зокрема, з метою розгляду теоретичної основи дослідження, автором було охарактеризовано наступні наукові категорії – «зовнішня політика», «національна безпека», «конфліктогенність». Зважаючи на розгляд безпекової складової афгансько-пакистанських відносин було надано визначення та класифікацію традиційним та «нетрадиційним» загрозам безпеці, що спонукало аналіз таких понять як «міждержавний конфлікт», «територіальний конфлікт», «тероризм», «етнічні групи», «біженці». Вагомою складовою дослідження стало використання низки наукових методів та принципів. Зокрема, принципу об'єктивності, системності, термінологічний принципи, які сприяли всебічному аналізу двосторонніх афгансько-пакистанських відносин та ролі безпекового чинника у них. Зауважимо, що системний принцип став запорукою розгляду відносин між Афганістаном та Пакистаном як системи, яка є комплексом міждержавної взаємодії із залученням нетрадиційних акторів – терористичних угруповань та етнічних груп, а також складовою регіональної системи безпеки із впливом позарегіональних акторів – США, Китаю та Індії. Важливими стали наступні підходи: комплексний, аксіологічний та інституційний. Також автором були використані загальнонаукові методи: синтезу, аналізу, індукції та дедукції.

3. Охарактеризовано концептуальну та нормативно-правову базу афгансько-пакистанських відносин. Зокрема, вагомість Афганістану для Пакистану може бути розглянута крізь призму пакистанської концепції «стратегічної глибини» виробленої у Пакистані у 1980-х рр., яка має на меті більш «глибоке» залучення Афганістану до зовнішньополітичних інтересів Ісламабаду. Ісламабад хотів би бачити в Кабулі близький собі уряд, який не буде перебувати в

орбіті індійського впливу. У зв'язку з цим Пакистан прагне підірвати вплив Індії в Афганістані. У свою чергу, влада Афганістану, зокрема, президент Ашраф Гані мають на меті збереження балансу між Пакистаном та Індією. Відповідно до засад зовнішньої політики Афганістану п'ять кіл щодо побудови відносин і взаємодії з регіональними країнами – Пакистан залучений до першого кола. Геополітична вагомість обох держав один для одного не лише закріплена у концепціях зовнішньої політики, а й має практичну імплементацію у нормативно-правовій базі, яка повинна сприяти зменшенню конфліктогенного потенціалу між Афганістаном та Пакистаном. Наприклад, важливою для економічного співробітництва є «Афгано-пакистанська угода про транзитну торгівлю», що регулює транзит товарів між країнами та покращує торгівельні зв'язки. У 2021 р. її подовжили, що свідчить про взаємовигідність країн у такій співпраці. Також між державами є низка договорів щодо питань статусу афганських біженців в Пакистані, протидії наркотрафіку та фінансуванню тероризму.

4. Проаналізовано внутрішньополітичні характеристики держав, зокрема, етнічний чинник (проблема Пуштуністану) як фактори розбудови двосторонньої взаємодії, серед яких виділено наступні. По-перше, як в Афганістані, так і Пакистані за весь період їх історії відбувалась частина зміна політичних режимів, подекуди вони були військовими, що дестабілізували безпекове середовище та сприяли появі «нетрадиційних» загроз. По-друге, притаманна державам низка «нетрадиційних» загроз – проблема афганських біженців, питання наркотрафіку та діяльність терористичних угруповань, насамперед, «Талібану». По-третє, вплив на афганську політичну систему терористичного угруповання «Талібан», яке має пункти дислокації, а подекуди і підтримується зі сторони Пакистану. По-четверте, обидві держави мають значний вплив релігійної та етнічної складової на політичну сферу, зокрема, етносу пуштунів. Афганістан та Пакистан ведуть суперечки щодо визнання кордону – Афганістан не визнає «лінію Дюранда» та приєднання пуштунських земель до Пакистану офіційно. Крім того, Кабул звинувачує Ісламабад у підтримці сил «Талібану», які ведуть збройну боротьбу проти уряду Афганістану, який

підтримується США. Пакистан заперечує надання такої підтримки. У 2018 р. відбулася так звана «пуштунська весна», яку подекуди підтримала афганська політична еліта, що загостило відносини з Пакистаном. Такі дії активізували офіційний Ісламабад у будівництва стіни на кордоні з Афганістаном і тиском на афганських біженців. У свою, чергу, пуштуни мають на меті створення єдиної держави Великий Пуштуністан. Зауважимо, що за умови реалізації «Великого Пуштуністану» буде порушена територіальна цілісність обох держав.

5. Охарактеризовано афганську кризу крізь призму політичного діалогу Афганістан-«Талібан»-Пакистан у якому Пакистан виступає посередником переговорів між афганською владою та талібами. Афганський мирний процес, розпочався в ході неофіційних зустрічей в Осло, Досі і Урумчі при режимі Хаміда Карзая. Такий процес призвів до першої офіційної зустрічі між афганським урядом і представниками талібів, організованої Пакистаном у Муррі 7 липня 2015 р.. Однак через смерть мулли Омара припинився. Знову процес було відновлено на саміті «Серце Азії» в Пакистані в кінці 2015 р., що сприяло створенню Чотиристоронньої координаційної групи, яка у своїй роботі закликає до прямих переговорів з різними угрупованнями талібів. Мета Ашрафа Гані наразі полягає в тому, щоб включити талібів в політичну систему, для цього Афганістан повинен бути в мирі та злагоді з Пакистаном. Ашраф Гані двічі відвідував Пакистан, намагаючись встановити порозуміння з владою у цьому конфлікті. Зокрема, наприкінці 2020 р.-початку 2021 р. відбулася низка раундів афгансько-пакистанських переговорів, які закликали талібів до співпраці.

6. З'ясовано рівень впливу «американського» фактору у афганській кризі та специфіку взаємодії у трикутнику інтересів США-Афганістан-Пакистан, що дозволило виявити наступні закономірності. По-перше, специфіку сприйняття у американській політиці Афганістану та Пакистану крізь призму концепту регіону «АфПак» ще за адміністрації Барака Обами, яка була розкритикована зі сторони Пакистану та Індії. Розширення терміну «АфПак» відбулося після Лісабонського саміту НАТО 20-21 листопада 2010 р. і вже за адміністрації Дональда Трампа стратегія «АфПак» почала змінюватись на «АфПакІндія» та діяльності терористів

насамперед у Пакистані, так як відносини між США та Пакистаном з 2011 р. є напруженими. По-друге, США виступають однією зі сторін переговорного процесу у постафганському врегулюванні, провівши низку переговорів, досягненням яких стало підписання мирної угоди 29 лютого 2020 р. між спецпредставником США по Афганістану Залмай Халілзадом і заступником лідера руху «Талібан», Муллою Абдулла Гані Барадар. Наразі постафганське врегулювання залежить від повного виведення коаліційних військ з Афганістану як того вимагають таліби. Новий очільник США Дж. Байден вже заявив про можливий перегляд існуючої угоди, що ставить під сумнів вивід американських військ, як наслідок, це може дестабілізувати безпеку Афганістану та регіону.

7. Розглянуто проблему біженців та наркотрафіку як «нетрадиційні» загрози безпеці Афганістану та Пакистану. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) станом на кінець 2020 р. в Пакистані проживають близько 2,8 млн біженців з Афганістана. Однією з пріоритетних задач всі ці роки було повернення біженців додому. Однак, зараз програма репарації тимчасово припинена через Covid-19. Офіційний Ісламабад використовує у питанні біженців політику «батоба і пряника» щодо Афганістану, стимулюючи процесом репатріації біженців на батьківщину корегування зовнішньополітичного курсу Афганістану і недопущення зближення Кабулу з Нью-Делі. Варто наголосити, що проблема біженців, які проживають на території пуштунів тісно пов'язана з питанням транзиту наркотичних речовин між Афганістаном та Пакистаном. «Талібан» фінансує свої терористичні операції частково за рахунок збуту наркотиків. Незважаючи на конфліктну природу виробництва опіатів у Афганістані та їх транспортування через пакистанську територію, обидві держави йдуть на зближення та співпрацю у створенні механізмів протидії нелегальному наркотрафіку та фінансуванню тероризму на прикордонних територіях. Такі дії модернізують афгансько-пакистанське співробітництво, координуючи спільну роботу у протидії загрозам безпеці, зокрема, створюючи спільну нормативно-правову базу, визнаючи спільність джерела походження цих загроз.

АНОТАЦІЯ

Уранова В. С. Безпековий чинник у афгансько-пакистанських відносинах на сучасному етапі. – На правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2021.

Афганістан має нестабільну внутрішньополітичну ситуацію, яка безпосередньо впливає на зовнішню політику держави. У свою чергу, відносини з Пакистаном займають важливе місце у зовнішній політиці Афганістану насамперед у сфері безпеки. Афгансько-пакистанські відносини у безпековій сфері характеризуються наступними чинниками: 1) традиційні загрози – прикордонне питання та проблема Пуштуністану; 2) «нетрадиційні» загрози – питання біженців, наркотрафіку та фінансування тероризму; 3) пост-афганське врегулювання як у форматі Афганістан-«Талібан»-Пакистан, так і під впливом зовнішніх сил – США, Китаю та Індії.

Виявлено, що проблема Пуштуністану може порушити територіальну цілісність обох держав. У питаннях афганських біженців та протидії наркотрафіку і тероризму, Пакистан безпосередньо впливає на Афганістан, хоча «нетрадиційні» загрози сприяють вироблення спільних механізмів зменшення рівня конфліктогенності між державами. Автор дійшов висновку щодо залежності пакистансько-афганської взаємодії від рівня довіри між державами, ефективності подолання загроз безпеці та впливу інших держав.

Ключові слова: Афганістан, Пакистан, «Талібан», США, постафганське врегулювання, наркотрафік

SUMMARY

Uranova V. S. Security factor in Afghan-Pakistani relations at the present stage. – Manuscript.

Graduate work for obtaining an educational degree «master». Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2021.

Afghanistan has an unstable domestic political situation that directly affects the country's foreign policy. In turn, relations with Pakistan play an important role in Afghanistan's foreign policy, especially in the field of security. Afghan-Pakistani security relations are characterized by the following factors: 1) traditional threats – the border issue and the problem of Pashtunistan; 2) “non-traditional” threats – issues of refugees, drug trafficking and terrorist financing; 3) post-Afghan settlement in the format of Afghanistan-Taliban-Pakistan, and under the influence of external forces – the United States, China and India.

It was found that the problem of Pashtunistan could violate the territorial integrity of both states. Pakistan is a party to the post-Afghan settlement and a mediator in the negotiation process between the Afghan authorities and the Taliban terrorist group. Pakistan has a direct influence on Afghanistan using the problems of Afghan refugees and countering drug trafficking and terrorism, but at the same time, “non-traditional” threats contribute to the development of joint mechanisms to reduce the level of conflict between states. The author concluded that Pakistani-Afghan cooperation depends on the level of trust between states, the effectiveness of overcoming security threats and the influence of other states.

Key words: Afghanistan, Pakistan, Taliban, USA, post-Afghan settlement, drug trafficking